

FENNISTIikka JA KANSAINVÄLISYYs

RITVA LAURY

VIRKAANASTUJAISESITELMÄ
HELSINGIN YLIOPISTOSSA
5. JOULUKUUTA 2007

Kansainvälisyys on yliopistomaailmassa tärkeä asia. Maailman yliopistoja paremmuusjärjestykseen asetettaessa kansainvälisyys on yksi yleisesti käytetyistä kriteereistä. Samoin virantäytöissä ja tutkimusrahoituksen haussa ovat tärkeitä kansainväliset kontaktit, julkaisut ja esiintymiset; tutkijat, joilta nämä puuttuvat, eivät helposti menesty tiedemaailmassa. Kansainvälisyys korostuu myös Helsingin yliopistossa. Kansainvälisyyden lisääminen on osa yliopiston toimintasuunnitelmaa, ja tulossa olevalla yliopiston hallinnollisen ja taloudellisen aseman uudistamisella pyritään nimenomaan kansainvälisen kilpailukyvyyn parantamiseen. Kansainvälisyyteen liittyvät myös kielelliset asiat: englanninkielistä opetusta pyritään lisäämään, englannin kielestä tuli äskettäin yliopiston kolmas virallinen kieli suomen ja ruotsin rinnalle eikä se, ettei osaa kumpaakaan

maamme kansalliskielistä, ole enää este ulkomaisen tutkijan nimittämiselle virkaan yliopistossamme. Tässä puheenvuorossa aion keskittyä kahteen kansainvälisyyteen ja kansainvälistymiseen liittyvään asiaan nimenomaan fennistiikan eli suomen kielen tutkimuksen kannalta. Pohdin sitä, miten kansainvälistyminen on vaikuttanut tutkimuskohteeseemme, suomen kieleen, ja toiseksi sitä, mitä haasteita tutkimuksen ja opetuksen kansainvälistyminen asettaa fennistiikalle ja miten niihin on vastattu.

Agricolan juhluvuonna on hyvä muistaa, että suomalainen tiede on alusta alkaen ollut erittäin kansainvälistä. Ennen kuin Suomeen perustettiin kotimaisia yliopistoja, suomalaiset tiedemiehet matkustivat muualle Eurooppaan oppia hakemaan ja toivat sieltä mukanaan uusia aatteita ja ajattelutapoja. Suomalaisten tiedetään opiskelleen ulkomailla keskiajasta lähtien. Suomen kirjakielen kehittymiselle olennaiset aatteet Agricola toi mukanaan Saksasta, jossa hän oli Lutherin oppilaana. Se, että Agricola oli opiskellut ulkomailla ja oli monikielinen,

vaikutti myös hänen kieleensä. Suomen kielessä oli jo silloin, ja on edelleenkin, näkyvissä monenlaista vaikutusta kielistä, joiden kanssa suomen kielen puhujat ovat joutuneet kosketuksiin. Erittäin selvästi se näkyy kielemme sanastosta, josta osa koostuu ikivanhoista indoeurooppalaisista lainoista. Vanhimmat niistä todistavat kontaktista oman suomalais-ugrilaisen kieli-perheemme ulkopuolisiin kieliin yli 5000 vuoden takaa; vanhimpiin lainoihin kuuluvat niinkin kotoiset sanat kuin *kesä*, *maja*, *voi* ja *vene*, *peikkokin* on lainaa. Suomen kieli muistuttaa myös rakenteeltaan suuresti sitä ympäröiviä indoeurooppalaisia kieliä. Ollessani jatko-opiskelijana Yhdysvalloissa ansaitsin opiskelurahoja opettamalla laitokseni väelle suomen kieltä ja muistan hyvin, miten loukkaantunut olin, kun yksi professoreista ensimmäisen oppitunnin jälkeen totesi »It's so Standard Average European» eli 'ihan keskiverto eurooppalainen kieli'. Viime kesänä ruotsalainen typologi Östen Dahl piti Helsingissä kongressiesitelmän, jossa hän totesi saman: suomi ei Euroopan kielten joukossa ole mitenkään eksoottinen kieli. Muista lähialueemme kielistä se eroaa Dahlin mukaan oikeastaan vain sijamuotojen runsaudessa.

Kielikontaktien vaikutus on sitä suurempi, mitä intensiivisempää kontakti on, joten muiden kielten vaikutuksen voi olettaa vain kasvavan sitä mukaa kun suomalaisten monikielisyys lisääntyy. Suomen ikivanhat indoeurooppalaiset lainasanat ovat jo mukautuneet kielemme, mutta uusia kerrostumia syntyy jatkuvasti. Tyypillistä sanojen lainautumiselle on, että ne lainautuvat kontekstissaan, esimerkiksi uusien ruokien mukana tulevat niiden nimet: pizza on *pizza* ja sushi on *sushi* suomessakin. Samoin teknologian kehitys tuo mukanaan sanoja muista kielistä. Tämä näkyy seuraavassa Turun yliopiston opiskelijan nauhoittamassa ja litteroimassa katkelmassa keskuste-

lusta, jossa eteläpohjalaiset nuoret pojat keskustelevat tietokonepelistä.

- (1) Santeri: tehrähän sillä lail että, (.) pistetään joku jätkä kakkosaktin alkuun, tai se joka on siellä (.) niin, se hakee sieltä **radamonts** leiristä sen (.) **buuk of skillin**, (.) mu- mun **multipleijeriks**, (.) antaa sen jollekki (.) sitte (.) niin, **seiv** ja **eksit** (.) ja sitte uudestaan ja uudestaan ja uudestaan uudestaan (0.4) sillain sillä ↑**savetus**uskikalla. (.)

Tässä lyhyessä vuorossaan Santeri käyttää ainakin kahdeksaa englanninkielistä sanaa. Monia suomalaisia tällainen koodinvaihto, muunkielisten sanojen esiintyminen suomenkielisessä puheessa, kauhistuttaa. Kannattaa kuitenkin huomata, että kyseessä on kielikontaktitilanteessa väistämätön ilmiö, kuten nykysanastomme tarkastelukin osoittaa. Tavallista arkipuhetta meidän on lähes mahdotonta säädellä. Puhujat sanovat mitä haluavat ja sisällyttävät puheeseensa myös muunkielisiä sanoja, joista voi taajaan käytettynä tulla lainasanoja, jotka koetaan jo kielemme kuuluviksi. Ei tietenkään ole mitenkään varmaa, että tämäntyyppiset koodinvaihdot vakiintuisivat lainasanoiksi ja osaksi suomen kieltä. Kielemme ei ole lainasanoille aivan yhtä vastaanottavainen kuin monet muut kielet, vaan on tapana luoda myös suomenkielisiä uudissanvoja uusille käsitteille ja asioille.

Kiistanalaisempi ja ehkä tärkeämpikin asia on tieteellisten oppisanojen suomentaminen. Tätä pystymme säätelemään huomattavasti paremmin kuin arkista kielenkäyttöä. Asia on kuitenkin tältäkin osin mutkikas; toisaalta suomenkielisen vastineen luominen oppisanalle torjuu vierasta vaikutusta ja vähentää etenkin englannin kielen jo ennestäänkin suurta valta-asemaa tieteen kielenä. Suomenkielisten vastineiden vakiinnuttaminen ei kuitenkaan ole helppoa: yhdestä ilmiöstä saattaa olla käytössä useampia kilpailevia suomenkielisiä termejä,

▷

jotka muunkielisine vastineineen pitää erikseen oppia. On tietty etunsa siinäkin, että käytetään useissa kielissä käytössä olevia samankaltaisia termejä. Se, että puhumme esimerkiksi subjektista emmekä käytä termiä *alus*, tekee helpommaksi vieraskielisen tutkimuskirjallisuuden lukemisen ja mikä tärkeämpää, se ehkä myös tavallaan helpottaa typologista vertailua ja tekee sen välttämättömäksi. Se helpottaa esimerkiksi sen tiedostamista, ettei suomen subjekti ehkä olekaan aivan samanlainen lauseenjäsen kuin esimerkiksi indoeurooppalaisten kielten subjektit, vaikka siitä käytetäänkin samaa termiä. Kielitieteen keskeisimpiä ja mielenkiintoisimpia kysymyksiä on se, missä määrin eri kielten samantapaiset rakenteet ja niiden tehtävät ovat samanlaisia ja missä määrin ne eroavat toisistaan, ja miksi.

Kuten edellä kävi ilmi, sanaston lisäksi kielten rakenteet myös lainautuvat kontaktitilanteissa. Yksi meneillään oleva muutos on artikkelin rantautuminen suomeen. Artikkelit eivät ole alun perin edes indoeurooppalaisiin kieliin kuuluva ilmiö. Oletettavasti artikkelit lainautuivat seemiläisistä kielistä ensin kreikkaan ajanlaskumme alun tienoilla ja jatkoivat sitten leviämistä pohjoiseen, ensin vulgäärilatinaan, sitä kautta romaanisiin kieliin ja lopulta myös germaanisiin kieliin. Artikkelit eivät olleet täysin vakiintuneet ruotsin kieleen vielä 1300-luvullakaan. Kartasta näkyy artikkelien nykylevikki Euroopassa. Selvästi voi havaita, että artikkeleita on keski-Euroopan kielissä, muun muassa sukulaiskielessämme unkarissa, kun taas reuna-alueiden kielistä ne puuttuvat tai ovat vasta niihin vakiintumassa.

Kuva 1. Määräisten artikkelien levikki Euroopassa (määreettömät substantiivit). Tummalla alueet, joiden kielissä artikkeli on itsenäinen morfeemi, vaalealla alueella artikkeli esiintyy suffiksina. Kartta käsikirjoituksesta Dahl, Östen: *Grammaticalization in the North: Noun Phrase Morphosyntax in Scandinavian Vernaculars*. (http://www2.ling.su.se/staff/oesten/downloads/Gram_north.pdf)

Melko kiistanalaista on, onko puhutun suomen jo melko yleinen *se*-tarkenne (esim. sellaisissa rakenteissa kuin *se Viritäjän entinen päätoimittaja*) jo artikkeli vai ei. Ei ole aivan selvää, mistä tavallisen demonstratiivitarkenteen ja artikkelin raja kulkee. Asiaan liittyy myös se, mitä pidetään kielen perusmuotona, tavallista arkipuhetta vai normitettua yleiskieltä. Selvää on kuitenkin, että jo varhaisimmissa suomenkielisissä teksteissä, Agricolan raamatunkäännöksissä, esiintyi artikkelintapaista *se*-tarkenteen käyttöä. Näiden voi olettaa liittyneen sekä Agricolan omaan monikielisyyteen että siihen, että kielissä, joista hän käänsi, oli artikkeli. Toisin sanoen Agricolan artikkelinkäyttö on nähtävä kontakti-ilmiönä. Artikkelit puhdistettiin raamatunkäännöksistä vierasperäisyyksinä jo 1600-luvulla. Vanhimmissa, 1800-luvulla puheesta muistiin merkityissä suomenkielisissä kertomuksissa kuitenkin esiintyy *se*-tarkenteen käyttöä artikkelin tapaan, ja tämän niitä silloin tutkineet fennistit myös huomasivat. Näyttää siltä, että viime vuosisadan aikana *se*-tarkenteen käyttö on lisääntynyt ja että se on leviämässä myös kirjoitettuun kieleen. Kaikki suomen kielen tutkijat ovat kai yhtä mieltä siitä, että kyseessä on kielikontaktien aiheuttama, meneillään oleva rakennemuutos suomen kielessä.

Kielikontaktien suomen kielessä aiheuttamia muutoksia tuskin pystymme estämään, niin harmillisia kuin ne monien mielestä ovatkin. Aivan äskettäin olin mukana seurassa, jossa useat suomea tutkivat kielitieteilijät yhteen ääneen ilmaisivat paheksuntaa kielessämme parhaillaan meneillään olevia äänne- ja rakennemuutoksia kohtaan. Mukana oli tunnettu kielen muutoksen tutkija ja useita puhutun kielen tutkijoita. Tilanne oli herkullinen: Tieteen tekijöinä meillä on tuki velvollisuus tarkastella kielen ilmiöitä ottamatta niihin kantaa. Yksityishenkilöinä

kuitenkin meilläkin on tunteet, ja ajatuksia siitä, mikä on kaunista ja hyvää kielessä, mitä haluaisimme säilyttää, ja mitä emme.

Erityisesti haluan korostaa sitä, että kielikontaktien aiheuttamia muutoksia huomasti tärkeämpää suomen kielen kehityksen kannalta on tarkastella niitä elämän alueita, joilla suomen kieltä käytetään. Suomen kieli on ollut opetuksen ja tieteen kielenä vain lyhyen aikaa, ja sen pääsystä tähän asemaan käytiin ajoittain voimakastakin kamppailua. Sillä välin on tieteen kansainväliseksi kieleksi noussut englanti. Samaan aikaan kielikuolemista on tullut maailmanlaajuinen ongelma. On täysin mahdollista, että seuraavien 50 vuoden aikana maailman kielistä häviää noin puolet. Pienten kielten käyttö vähenee, ja ne kuolevat, kun valtakielet syrjäyttävät ne. Etenkin englannin kielen valta-asema luultavasti korostuu. Englannin voimaa kuvaa esimerkiksi se, että toisessa kotivaltiossani, Kaliforniassa, jonka alueella eurooppalaisten tullessa puhuttiin noin sataa eri alkuperäiskieltä, ei nykyisin ole yhtään alkuperäiskieltä, joita lapset oppisivat äidinkielenään, vaikka noin puolella näistä kielistä on edelleen elossa syntyperäisiä puhujia. Näitä kieliä ei luultavasti enää voida pelastaa, ja kielitieteilijöiden tehtäväksi jää vain niiden muistiin merkitseminen.

Nykyisin pienten kielten elinvoimaisuutta uhkaa kaikkialla suurten kielten ylivalta. Suomen kieli ei ole uhanalainen, mutta suomen kielen käyttö tieteen kielenä on uhanalaista. Kielten elinvoimaisuutta tutkittaessa on käynyt selville, että kielikuoleman ensimmäinen askel otetaan silloin, kun kieltä ei enää käytetä arvoasteuimmilla kielen käytön alueilla, esimerkiksi korkeimman opetuksen ja tutkimuksen kielenä. Yksinkertaistaen, jos korkeimman opetuksen kieli on englanti, ei vanhemmilta mene pitkään sen ymmärtämisessä, että

▷

varhaisempikin koulutus kannattaa hankkia englanniksi, jotta lapsen olisi helpompaa saada opiskelupaikka ja menestyä yliopistossa. Vieraskielisistä kouluista tulee tätä mukaa entistä suositumpia, ja jos lapset käyvät koulunsa muulla kuin äidinkielenään, on vain lyhyt harppaus kodin kielenkin muuttumiseen. Kieli ei siis säily pelkkänä arkikielenä, jos sitä ei käytetä myös kodin ulkopuolella, viestimissä, kouluissa ja yliopistoissa. Kun kielen käyttökontekstit vähenevät, kieli köyhtyy, sen arvo laskee, ja vähitellen sen käyttö alkaa hävitä muiltakin elämän alueilta.

Fennistiikan kannalta kysymys tieteestä on tietenkin erityisen mielenkiintoinen. Kun ensiarvoisen tärkeiden kansainvälisten kontaktien rakentamiseksi ja ylläpitämiseksi on välttämätöntä julkaista ja esitelmöidä muilla kielillä kuin suomeksi, joudutaanko tilanteeseen, jossa tutkimus kannattaisi tehdä tai tosiasiasa tehdään alun perinkin muilla kielillä? Tietenkin on niin, että ihminen on monikielinen olento ja pystyy toimimaan samassakin kontekstissa monella kielellä, jos hänellä on siitä kokemusta. Tutkimuksen voi siis aivan hyvin tehdä suomeksi, ja sen perusteella voi rakentaa myös muunkielisiä kongressiesitelmiä, artikkeleita ja kirjoja. Ongelmana on kuitenkin se, että monikielisissä tilanteissa ihmisyhteisöt pyrkivät järjestämään kieliolonsa niin, että kutakin kieltä käytetään tietynlaisessa kontekstissa; kullekin kielelle syntyy oma käyttöalueensa. Luonnollinen, käyttökonteksteja monikielisessä yhteisössä eriyttävä kehitys siis saattaisi johtaa suomen kielen vähittäiseen syrjäytymiseen tutkimuksen kielenä. Tästä on jo yliopistossa orastavia merkkejä. Tätä vastaan on taisteltava kaikin keinoin suomen kielen elinvoimaisuuden säilyttämiseksi. Suomen kielen käytöllä tieteiden kielenä ei siis ole pelkästään symbolista arvoa, vaan se on suomen kielen elinvoimaisuuden kannalta ratkaiseva asia.

Mikä oikeastaan on suomen kielen tutkimuksen ja tutkijoiden kansainvälinen rooli, ja minkälainen sen tulisi olla? Asiasta käytiin viime vuosikymmenellä jonkin verran keskustelua. Keskeisiksi teemoiksi nousivat silloin perinteisen fennistiikan suhde kielitieteen kansainvälisiin teoreettisiin valtavirtauksiin ja suomen kielen tutkimuksen arvo yleislingvistiikalle. Esitettiin ajatuksia, että kansainvälistä mainetta kaipaavat suomen kielen tutkijat saattaisivat alistua orjallisesti vain soveltamaan muiden kielten tutkimukseen kehitettyjä teoreettisia malleja, kun taas esimerkiksi perinteinen suomalainen kielentutkimus ei juurikaan kiinnostaisi muiden kielten tutkijoita.

Ehkä hedelmällisempi lähtökohta olisi kuitenkin havaita se, että fennistiikalla on paljonkin annettavaa kansainväliselle kielitieteelle. Suomen kieltä on tutkittu pitkään ja meillä on erittäin arvokas tutkimusperinne. Fennistiikan saavutuksiin kuuluu muun muassa rikas perinne kielihistorian, alueellisen variaation tutkimuksen ja syntaksin aloilta, ja viime vuosina on saavutettu paljon keskusteluntutkimuksen, kognitiivisen lingvistiikan ja vuorovaikutuslingvistiikan alueilla. Lisäksi fennisteillä on tukeaan vahvasti aineistolähtöinen tutkimusperinne, joka antaa mainiot eväät joskus liiankin abstraktien kielen teorioiden kehittämiseen realistisempaan suuntaan. Tämä perintemme antaa mainion pohjan myös yhä tärkeämmäksi nousevan korpuslingvistiikan tutkimukselle. Fennistejä tarvitaan kielitieteen kansainvälisillä kentillä myös, koska monetkin teoriat on kehitetty indoeurooppalaisten kielten pohjalta ja itse asiassa niitä kuvaamaan. Vaikka suomi tietyiltä piirteiltään muistuttaakin muita Euroopan kieliä, se myös eroaa niistä ratkaisevalla tavalla muun muassa rikkaan morfologiansa takia ja ansiosta. Siltäkin osalta fennistien panos on tarpeellinen, jotta ihmiskielten kuvaus olisi typologisesti uskottavaa.

Toisaalta fennistiikan tutkimusta on voitu ehkä oikeutetustikin luonnehtia tavaltaan sisäänlämpiäväksi. Yhteisö on pieni, ja tutkimusperinteen jatkajiksi valikoituu yleensä saman pienen yhteisön jäseniä, jotka heidän edeltäjänsä ovat itse koulutaneet. Ulkomaista tutkimusperinnettä ei myöskään aina ole koettu relevantiksi fennistiikan kannalta. Vieläkin näkee joskus opinnäytteitä ja julkaistavaksi tarjottuja artikkeleita, joissa viitataan vain fennistiisiin lähteisiin, vaikka täysin samaa asiaa on tutkittu muuallakin ja vaikka fennistinen tutkimus voitaisiin itse asiassa nähdä muualla tehdyn tutkimuksen jatkotutkimukseksi tai on ainakin sen inspiroimaa. Tämä on nähdäkseni kuitenkin jo häviävä käytäntö. Nykyisin suomen kielen opiskelijoidenkin tutkintovaatimukseen kuuluu runsaasti fennistiikan ulkopuolella tehtyä tutkimusta, ja nuoret suomen kielen tutkijat ovat täysin tietoisia siitä, mitä heidän omalla alallaan tapahtuu muualla maailmassa.

Yleisesti ottaen olen voinut todeta, että suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden taso on kansainvälisesti erittäin korkea esimerkiksi verrattuna amerikkalaisten huipputyöpaikkojen opiskelijoihin. Tämä pätee myös nuoriin fennisteihin. Nuoret suomen kielen tutkijat ovat kielitaitoisia, esiintyvät varmasti ja ansiokkaasti kansainvälisissä kongresseissa sekä julkaisevat monilla eri kielillä alan johtavissa julkaisuissa. Fennistiikan tulevaisuus näyttää heitä tarkastellessa erittäin valoisa, ja valoisa on myös nykyisyys. Suomessa on tälläkin hetkellä meneillään useita tutkimushankkeita, joissa on mukana sekä fennistejä että kansainvälisiä kielitieteilijöitä, ja fennistit ovat mukana myös Suomen ulkopuolelta johdetuissa hankkeissa. Suomessa järjestetään jatkuvasti kansainvälisiä kongresseja, ja täällä käy runsaasti ulkomaisia kielitieteilijöitä. Helsingiläisen kielitieteilijän suurin ongelma onkin runsauden pula; kielitieteessä

tapahtuu niin paljon, ettei millään ehdi kuulemaan kaikkia kiinnostavia luentoja. Kaikilla maailmassa ei ole näin. Jonkin verran fennistiikan ulospäin suuntautuneisuuden lisääntymisestä sanoo myös se, että olen jo toinen suomen kielen professorin virkaan vakinaisesti nimitetty, ulkomailla väitellyt fennisti, ja tietääkseni ensimmäinen, joka on saanut kaiken varsinaisen kielitieteellisen koulutuksensa Suomen ulkopuolella.

Suomen kielen tutkijoilla on siis vankkoja kansainvälisiä yhteyksiä eri puolille maailmaa. Luonnollisen viiteyhteisön muodostavat muut fennougristit. Fennistiikka tietenkin kuuluu fennougristiikan piiriin, se on oikeastaan emotieteemme, ja alalla on pitkä ja kunniakas historia. En koskaan väsynyt kertomasta amerikkalaisille kielitieteen opiskelijoille, että kielten sukulaisuuden tutkimiselle tärkeät metodiset läpimurrot tekivät 1700-luvulla ensimmäisinä fennougristit, eivätkä suinkaan indo-europeistit, kuten kielitieteen peruskurssin oppikirjoissa usein annetaan ymmärtää. Fennougristiikassa järjestetään paljon kansainvälisiä kongresseja ja julkaisuja, joissa on mukana myös suomen kielen tutkijoita. Viime kesänä Helsingissä järjestettiin kansainvälinen uralilaisten kielten tutkijoiden kongressi, joka oli jatkoa Budapestissa muutamaa vuotta aiemmin järjestetylle kongressille. Erityisen ilahduttavia ja antoisia ovat viime vuosina yhä tiiviimmäksi muodostuneet kontaktit suomen kielen ja viron kielen tutkijoiden välillä.

On myös tärkeää viljellä kontakteja Skandinaviaan ja muihin Euroopan maihin Pohjois-Amerikan lisäksi. Suomen kielen tutkijoiden yhteistyö nordistien kanssa on tuottanut erittäin hyviä tuloksia sekä kotimaassa että pohjoismaissa. Toivonkin, ettei ruotsin kielen opetuksen supistuminen suomenkielisissä kouluissa vähennä mahdollisuuksiamme osallistua pohjoismaiseen tieteelliseen yhteistyöhön. On nurinkurista,

▷

jos suomalaiset tutkijat keskustelevat englanniksi ruotsalaisten tutkijoiden kanssa. Toimin itse yli 30 vuotta Yhdysvalloissa, jossa oli hyvin harvoja tilaisuuksia käyttää ruotsin kieltä, ja havaitsin vasta Suomeen palattuani, miten paljon menetin, kun menetin ruotsin kielen sujuvan taidon. Onneksi vanhanakin vielä voi oppia uudestaan nuorena taitamaansa. Lisäksi on tärkeää luoda ja pitää yllä yhteyksiä eurooppalaisiin kielitieteilijöihin. Esimerkiksi ranskankielisellä lingvistiikalla on paljon yhtymäkohtia fennistiseen kielitieteeseen. Meillä on myös yhteinen pyrkimys löytää keinoja oman kieleemme aseman säilyttämiseksi tieteen kielenä.

Vaikka periaatteessa haluammekin olla vastapainona englannin kielen valta-asemalle tieteen kielenä, tosiasiat täytyy kuitenkin tunnustaa. Maailman huippuyliopistot sijaitsevat tällä hetkellä anglosaksisessa maailmassa. Sinnekin fennisteillä on läheiset yhteydet. Brittiläisissä ja amerikkalaisissa korkeakouluissa toimii runsaasti suomen kielen tutkijoita, ja monet fennistit ovat hankkineet koulutusta siellä ja palanneet sen jälkeen Suomeen. Olen itse amerikkalaisen yliopiston kasvatti. Suomalainen peruskoulutukseni antoi minulle erinomaiset eväät menestyä amerikkalaisessa yliopistomaailmassa, ja sikäläiset ohjaajani rohkaisivat minua tutkimaan nimenomaan suomea. Tutkimusyhteisö oli huomattavan

kansainvälinen, ja sieltä juontavat läheiset kontaktini muun muassa japanin, kiinan ja indonesian kielen tutkijoihin sekä amerikkalaisiin, Amerikan alkuperäiskielten tutkijoihin. Tosin fennistinä toimiminen tietenkin vaatii tiiviitä siteitä Suomeen. Olin sikäli onnekas, että laitoksella, jolla sain koulutukseni, oli samaan aikaan kaksi muutakin suomalaista jatko-opiskelijaa ja sain väitöskirjani laitoksen ulkopuoliseksi ohjaajaksi edeltäjäni tässä virassa. Nämä kontaktit olivat avainasemassa siinä, että tieteelliset yhteyteni suomalaisiin fennisteihin olivat alusta alkaen vahvat. Suomen kielen tutkija ei voi eristäytyä siitä, mitä täällä kotimaassa tapahtuu ja on tapahtunut. Fennistiikka on ensi sijassa suomalaista kielitiedettä.

Tässä esitelmässä olen tuonut esille sen, että globalistuvassa maailmassa myös suomen kieli kansainvälistyy ja muuttuu, varmaankin väistämättömästi. Kaikkein tärkeintä suomen kielen aseman turvaamiseksi on säilyttää kieleemme korkeimman opetuksen ja tutkimuksen kielenä. Jos siirrymme käyttämään yksinomaan maailman valtakielinä tieteen kielenä, on oma kieleemme, ja sen mukana kulttuurimme, uhattu. Suomen kielen aseman turvaaminen ei kuitenkaan estä kansainvälistymistä. Suomen kielen tutkimus on korkealaatuista kielitiedettä, ja fennistit ovat toimineet ja toimivat aktiivisesti kansainvälisillä kielitieteen kentillä. Fennistiikan tulevaisuus on valoisa. ■

Sähköposti: ritva.laury@helsinki.fi

VERKKO-VIRITTÄJÄSSÄ ILMESTYVÄT LEKTIOT

MONENLAISET OPPIJAT ENGLANNINKIELISESSÄ KIELIKYLPYOPETUKSESSA

Merja Meriläisen soveltavan kielitieteen alaan kuuluva väitöskirja tarkastettiin Jyväskylän yliopistossa 16. helmikuuta 2008.

MERJA MERILÄINEN *Monenlaiset oppijat englanninkielisessä kielikylpyopetuksessa. Rakenusaineksia opetusjärjestelyjen tueksi.* Jyväskylä Studies in Humanities 89. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 2008.

Vastaväittäjinä toimivat professori Kaarina Mäkinen Oulun yliopistosta sekä dosentti Heini-Marja Järvinen Turun yliopistosta ja kustoksena professori Tarja Nikula.

Väitöksenalkajaisitelmä on luettavissa verkossa osoitteessa <http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/verkkolehti/>. ■

TOISTA KIELTÄ VUOROVAIKUTUKSESSA

Minna Sunin suomen kielen alaan kuuluva väitöskirja tarkastettiin Jyväskylän yliopistossa 29. maaliskuuta 2008. Vastaväittäjinä toimivat dosentti Liisa Tainio

MINNA SUNI *Toista kieltä vuorovaikutuksessa. Kielellisten resurssien jakaminen toisen kielen omaksumisen alkuvaiheessa.* Jyväskylä Studies in Humanities 94. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 2008. Elektroninen väitöskirja on luettavissa osoitteessa <http://dissertations.jyu.fi/studhum/9789513932091.pdf>.

Helsingin yliopistosta sekä dosentti Riikka Alanen Jyväskylän yliopistosta ja kustoksena professori Maisa Martin Jyväskylän yliopistosta.

Väitöksenalkajaisitelmä on luettavissa verkossa osoitteessa <http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/verkkolehti/>. ■

KASVITIEDE SUOMEKSI — SUOMENKIELISEN TIEDESANASTON KEHITTÄMISESTÄ

Kaarina Pitkäsén suomen kielen alaan kuuluva väitöskirja tarkastettiin Helsingin yliopistossa 4. huhtikuuta 2008. Vas-

taväittäjänä toimi professori Sirkka-Liisa Hahmo Greifswaldin yliopistosta ja kustoksena professori Lea Laitinen Helsingin yliopistosta.

Väitöksenalkajaisitelmä on luettavissa verkossa osoitteessa <http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/verkkolehti/>. ■

KAARINA PITKÄNEN *Suomi kasvitieteen kieleksi. Elias Lönnrot termistön kehittäjänä.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1164. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2008.